

İnsanlara bakış açımız nasıl olmalı? Yani ümmetçi bir anlayış mı, yoksa insancıl bir yaklaşım mı daha uygun? Menfi ve müspet milliyetçilik ne demektir; Risaleler ışığında bu konuda bilgi verir misiniz?

İrkçılık; bir kavmin başka bir kavmi inkar edip düşmanlık etmesidir. Ya da en hafif tabiri ile, bir kavmin diğer kavimden kendisini daha üstün görme hastalığıdır.

Ayetteki **tearüf ve teavün;** yani tanıma ve yardımlaşma vurgusunun muhalif manası, ırkçılığın ana umdelerini bize tarif ediyor. Yani ırkçılık bir kavmi inkar edip, onunla bütün insani ilişkileri kesmek anlamına geliyor ki; bu noktadan ırkçılık ne İslamidir, ne de insanidir. İrkçılık illetini insanlığa bulaştıran unsur ise; maddeci ve inkarcı felsefedir. İnsanlığa hızla bulaşması ve yayılması ise **Fransız İhtilali** ile başlar. Yani ırkçılık hastalığı İslam alemine hariçten gelen bir hastalıktır.

Üstad Hazretleri; milliyetçiliği ırkçılıktan ayırt etmek için, milliyetçiliği müspet ve menfi olmak üzere iki kısma ayırıyor.

"Fakat fikr-i milliyet iki kısımdır: Bir kısmı menfidir, şeâmetlidir, zararlıdır. Başkasını yutmakla beslenir, diğerlerine adâvetle devam eder, müteyakkız davranır. Şu ise, muhasamet ve keşmekeşe sebeptir."

(Faşizm ve ırkçılık bu manayadır. İslam dinin şiddetle yasakladığı zararlı milliyetçilik budur.)

"Müsbet milliyet, hayat-ı içtimaiyenin ihtiyac-ı dahilîsinden ileri geliyor. Teâvüne, tesanüde sebeptir; menfaatli bir kuvvet temin eder, uhuvvet-i İslâmiyeyi daha ziyade teyid edecek bir vasıta olur."(1)

Yani milliyetçilik duygusu; insanlar arasında bir dayanışma, bir yardımlaşma, bir kuvvete sebebiyet veriyor ise, İslam ve insan kardeşliğine zararı dokunmuyor ise, bu duygu müspet ve zararsızdır. İnsanın milliyeti inancına bir kalıp, bir kılıftır. Değerli olan kılıf ve kalıp değil, kılıf ve kalıbın içindekidir.

Mesela; para kasası paradan daha değerli değildir, kasa para içindir. İnsanın ırkı ve kavmi de inançların bir kılıfı, bir kalıbıdır. İrkçılıkta kalıba değer verirken, kalıp içindeki inançlara değer vermemek hükmeder ki; bu tam bir ahmaklıktır. Tıpkı para

kasasına sarılıp, içindeki paralara dikkat etmeyen ve değer vermeyen bir adamın meseli gibidir.

Hazreti Ömeri (ra) değerli yapan; kalıbı ve milliyeti değil, adalet ve ahlakıdır. Şayet insanı değerli kılan kalıbı ve milliyeti olsa idi; Ebu Cehil, Nemrut, Mussoloni ve Firavun gibi zalim ve alçaklar, en değerli insanlar sınıfından olurlardı. Demek kıymet ve değer kalıpta değil, kalıbın içindeki mefkure ve inançlardadır. Kalıbın değer ve kıymeti inanca hizmeti nispetindedir.

Samimi bir Müslüman, kavmi ne olursa olsun, bütün Müslüman kardeşlerini sever ve onlara hürmet eder. Bir insanı ya da milleti kavminden ve milliyetinden dolayı asla tenkit ve tahkir etmez. Bu noktada her Müslüman İslam milliyetçisidir, yani ümmetçidir. Bunun aksini düşünmek İslam ile bağdaşmaz.

İkinci sualinizde ise; muhabbet sanatkara değil de sanata oldukça dinsiz ya da ateist birisini sevmekte bir zarar yoktur. Zira sanat ile sanatkar farklıdır. Kur'an dinsiz birisine muhabbeti yasaklamış; ama dinsiz birisinin güzel bir iş ya da sanatından istifade etmeye bir yasak koymuyor. Bu sebeple biz şahıslara değil, onlardan sadır olan iş ve eylemlere bakalım; şayet bu iş ve eylemler güzelse alınır değilse alınmaz. Ölçü bu şekildedir.

Üstad Hazretleri bu hakikati şu şekilde izah ediyor:

"Sual: Yahudi ve Nasara ile muhabbetten Kur'ân'da nehiy vardır. لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ Bununla nasıl beraber olunur dost nasıl beraber dersiniz?"

"Cevap: Evvelâ: Delil kat'ıyyü'l-metîn olduğu gibi, kat'ıyyü'd-delâlet olmak gerektir. Hâlbuki tevil ve ihtimalin mecâli vardır. Zira, nehy-i Kur'ânî âmm değildir, mutlaktır; mutlak ise, takyid olunabilir. Zaman bir büyük müfessirdir; kaydını izhar etse, itiraz olunmaz. Hem de hüküm müştak üzerine olsa, me'haz-ı ıstikakı, illet-i hüküm gösterir. Demek bu nehiy, Yahudi ve Nasara ile Yahudiyet ve Nasraniyet olan âyineleri hasebiyledir."

"Hem de bir adam zâtı için sevilmez. Belki muhabbet, sıfat veya san'atı içindir. Öyleyse her bir Müslümanın her bir sıfatı Müslüman olması lâzım olmadığı gibi, her bir kâfirin dahi bütün sıfat ve san'atları kâfir olmak lâzım gelmez. Binaenaleyh, Müslüman olan bir sıfatı veya bir san'atı, istihsan etmekle iktibas etmek neden câiz olmasın? *Ehl-i kitaptan bir haremin olsa elbette seveceksin!*"(2)

Son olarak, bazen sanata olan muhabbet sanatkara sirayet edip sanatkarın

yasaklanmıř y6nlerine de bulařabiliyor. 6zellikle avam insanlar da bu çok iltibas edilir. Buna dikkat etmek gerekir.

Dipnotlar:

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup.](#)

(2) bk. [Münazarat, Sualler ve Cevaplar.](#)